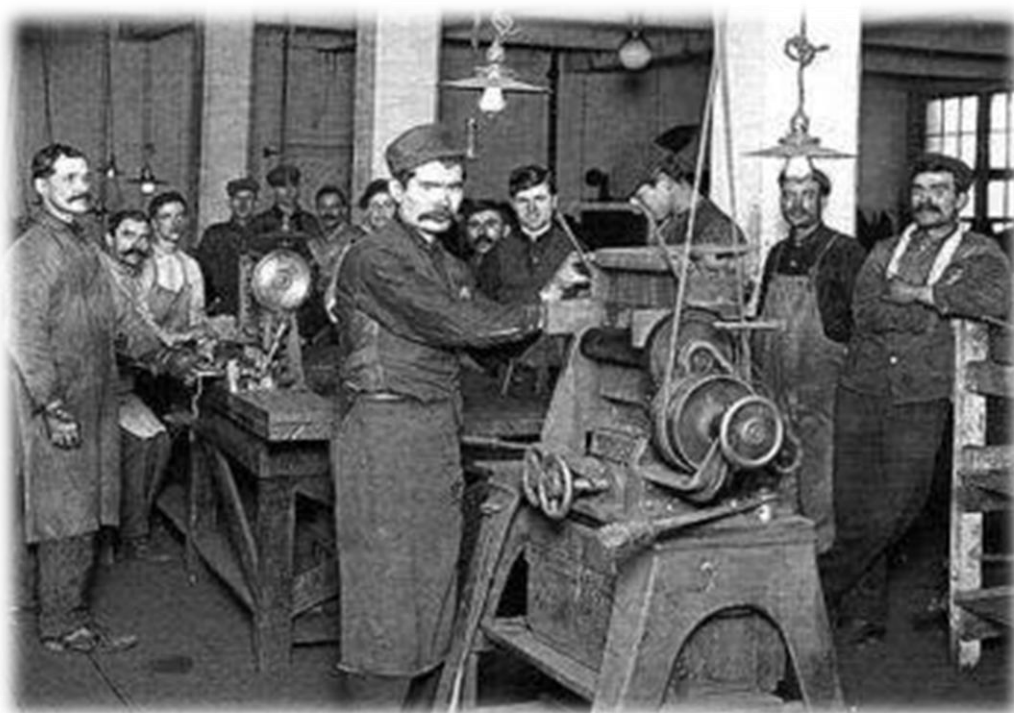

نقد
اقتصاد سیاسی

پرسش‌نامه‌ی کارگری

کارل مارکس

ترجمه‌ی علی سالم
نقد اقتصاد سیاسی
آبان‌ماه ۱۳۹۷

مقدمه

در نیمه‌ی نخست آوریل ۱۸۸۰، مارکس به درخواست بنوا مالمو، ناشر نشریه‌ی فرانسوی «بررسی سوسیالیستی» پرسش‌نامه‌ی حاضر را تدوین کرد.^۱ این پرسش‌نامه در بیستم آوریل همان سال با نام مستعار منتشر شد و علاوه بر آن به صورت جزوه‌ای مستقل (با شمارگان ۲۵ هزار نسخه) در سرتاسر فرانسه توزیع شد.

در مقدمه‌ی آغازین پرسش‌نامه اشاره شده بود که این اولین تلاش جدی برای شکل‌گیری دیدگاهی نسبت به وضعیت طبقه‌ی کارگر فرانسه است و از همه‌ی کارگران شهری و کارگران کشاورزی، و همچنین همه‌ی سوسیالیست‌های فرانسوی می‌خواست در آن مشارکت کنند. گفته شد: «ما امیدواریم هدف»مان از پشتیبانی کارگران شهری و کشاورزی برخوردار شود، آنانی که با آگاهی کامل از موضوع درمی‌یابند تنها خودشان می‌توانند مشقتی را که تحمل می‌کنند توصیف کنند؛ آنانی که به‌تنهایی، بی آن‌که نجات‌دهنده‌ای از آسمان نازل شود - در مبارزه علیه شرارت‌های اجتماعی که متحمل می‌شوند می‌توانند درمان قاطعی پیدا کنند؛ ما همچنین به سوسیالیست‌هایی در نحله‌های گوناگون اتکا داریم که برای اصلاح اجتماعی مبارزه می‌کنند، آنان باید برای کسب آگاهی دقیق و روشن از وضعیت طبقه‌ی کارگر، طبقه‌ای که آینده از آن اوست، تلاش کنند.

این دستورالعمل‌های کارگری باید نخستین کاری باشد که سوسیال‌دموکرات‌ها برای تدارک انقلاب اجتماعی انجام می‌دهند»^۲

^۱ ویرایش فرانسوی پرسش‌نامه، مبنای ترجمه‌های ایتالیایی، لهستانی و هلندی است. نخستین انتشار متن انگلیسی «پرسش‌نامه» به صورت یک جزوه در مأخذ زیر بود:

A Workers' Enquiry. By Karl Marx, London, Communist Party of Gr. Britain [1926]

نسخه‌ی مورد استفاده برای ترجمه‌ی فارسی آن که بر اساس نسخه‌ی دست‌نویس مارکس به انگلیسی، که بخشی از آن به فرانسوی است، منتشر شده جلد بیست و چهارم مجموعه آثار مارکس و انگلس، (ص. ۳۲۸) است.

پرسش‌نامه‌ی حاضر، نشان می‌دهد که نزد مارکس چه‌گونه مطالعات انضمامی و تجربی و آگاهی از تجربه‌ی زیسته‌ی کارگران نقش کلیدی دارد.

«این پرسش‌نامه، اوتولوژی (هستی‌شناسی) نقادانه‌ی کارل مارکس را به روشی انضمامی به تصویر می‌کشد. در وهله‌ی نخست، آن‌چه آشکارا به چشم می‌خورد اعتماد مارکس به قدرت فاهمه‌ی کارگران است. پرسش‌هایی چون تقسیم کار در کارخانه، قدرت محرکه‌ی ماشین‌های خودکار، دانش آن‌ها نسبت به اجرای مقررات کار و غیره، نشانگر این باور مارکس است که آزادی کارگران فقط به‌دست خود آن‌ها انجام‌پذیر است. همان‌طور که وی در پی‌گفتار چاپ دوم کتاب "سرمایه" ابراز می‌کند: "استقبال سریع محافل گسترده‌ی طبقه‌ی کارگر آلمان از سرمایه بهترین پاداش زحمات من است." برعکس، "شمّ عظیم نظری، که معمولاً ویژگی موروئی آلمانی‌ها تلقی می‌شد، تقریباً به‌طور کامل از میان طبقات به‌اصطلاح تحصیل‌کرده رخت بر بسته، و در عوض میان طبقه‌ی کارگر تجدید حیات یافته است." مخاطبان مارکس همواره کسی بودند که به‌قول خودش "می‌خواهند چیز جدیدی بیاموزند و در نتیجه می‌خواهند خود بیندیشند." (پیش‌گفتار ویراست نخست سرمایه) این‌که مارکس طبقه‌ی کارگر را "وارثان فلسفه‌ی کلاسیک آلمان" می‌پنداشت، اظهاری مبالغه‌آمیز نیست.

نکته‌ی مهم دیگر این پرسش‌نامه عبارت است از حساسیت و توجه مارکس به کلیت شرایط هستی و کار کارگران و به‌ویژه زنان و کودکان. از تغذیه تا بهداشت، از نور، سروصدا و پاکیزگی هوا و فضای کافی محیط کار تا تأثیر کار یکنواخت با ماشین‌آلات بر عضلات و اعصاب کارگران، از تصادفات و جراحات وارده بر آن‌ها تا کار شبانه و وضعیت مسکن کارگران، همگی پرسش‌هایی هستند که فقط از عهده‌ی نگارنده‌ی سرمایه برمی‌آید. مقایسه‌ی این متن با فصل‌های هشتم تا سیزدهم جلد اول سرمایه، به‌وضوح نشانگر آن است که این پرسش‌نامه حقیقتاً چکیده‌ی انضمامی آن فصول است. مباحث مربوط به قرارداد کاری، اتوماسیون و تشدید بهره‌کشی از نیروی کار، اثر معکوس ماشین‌آلات بر روزانه کاری، قطعه‌کاری، نظام نوبتی و تأثیر بی‌واسطه‌ی ماشین بر کارگر، و از آن‌جا مبارزه‌ی کارگر با ماشین، که در سرمایه واکاوی شده‌اند در این‌جا از خود کارگران پرس‌وجو شده

است. چنانچه با این برداشت دوباره به فصول یادشده در سرمایه رجوع کنیم، خواهیم دید که چه‌گونه در همه‌جا صدای خودِ کارگران در بستر عناوینی که مارکس تدوین کرده رسا و بلند است. خودِ مارکس به دوستانش از جمله کوگلمان توصیه می‌کرد که در جلسات کارگری به فصول **روزانه‌ی کار**، همکاری، تقسیم کار و انباشت اولیه‌ی سرمایه توجه خاص شود. (نامه به کوگلمان، ۳۰ نوامبر ۱۸۶۷)

انسان‌مداریِ کارگریِ مارکس در پرتو چنین مباحثی معنی‌دار می‌شود. **آمیختن صدای خودِ**

کارگران ("مبارزه برای کار متعارف روزانه") با تئوری، وجه مشخصه‌ی دیالکتیک نوین مارکسی است.^۳

^{۳۳} نویسنده‌ی سه بند آخر مقدمه آقای علی رها است. از ایشان برای ارسال متن انگلیسی پرسشنامه و ارائه‌ی توضیحات لازم در خصوص آن سپاس‌گزاریم. (نقد اقتصاد سیاسی)

یک

- ۱- در کدام شاخه‌ی صنعت کار می‌کنید؟
- ۲- محلی که در آن کار می‌کنید تحت اداره‌ی سرمایه‌داران خصوصی است یا شرکتی سهامی؟ نام کارفرمای خصوصی یا مدیر شرکت را ذکر کنید.
- ۳- تعداد افراد استخدامی را مشخص کنید.
- ۴- سن و جنس آن‌ها را مشخص کنید.
- ۵- پایین‌ترین سنی که کودکان - پسر یا دختر - پذیرفته می‌شوند چه قدر است؟
- ۶- تعداد سرپرستان و دیگر کارکنانی را که کارگر مزدبگیر معمولی نیستند مشخص کنید.
- ۷- آیا شاگردان هم به کار گرفته شده‌اند؟ تعدادشان چقدر است؟
- ۸- آیا علاوه بر کارگران استخدامی عادی و منظم، در برخی فصول کارگرانی از بیرون به کار فراخوانده می‌شوند؟
- ۹- کارفرمای شما منحصراً یا عمدتاً برای مشتریان محلی کار می‌کند یا برای بازار داخلی عمومی یا برای صادرات به کشورهای خارجی؟
- ۱۰- محل کار شما خارج از شهر است یا داخل شهر؟
- ۱۱- اگر صنعت شما در یک مکان روستایی فعالیت می‌کند، آیا امرار معاش اصلی شما را تشکیل می‌دهد، یا لازم است با کشاورزی هم ترکیب شود؟
- ۱۲- کارتان کاملاً یا عمدتاً دستی است یا با ماشین؟
- ۱۳- نحوه‌ی تقسیم کار را در بنگاهی که استخدام شده‌اید توضیح دهید.
- ۱۴- آیا از موتور بخار به‌عنوان نیروی محرک استفاده می‌شود؟
- ۱۵- تعداد اتاق‌های کاری را که بخش‌های مختلف فعالیت در آن انجام می‌شود مشخص کنید و بخشی از فرایند صنعتی را که شما در آن کار می‌کنید شرح دهید. نه فقط از لحاظ فنی، بلکه با توجه به فشار عضلانی و عصبی که تحمیل می‌کند و اثرات عمومی آن بر روی سلامتی کارگران.
- ۱۶- وضعیت بهداشتی محل کار را توصیف کنید: اندازه (فضای اختصاص یافته به هر کارگر)، تهویه، دما، سفیدکاری، سرویس‌های بهداشتی، بهداشت عمومی، سروصدای ماشین‌آلات، گردوغبار، رطوبت و غیره.
- ۱۷- آیا هیچ نظارتی از طرف دولت یا شهرداری بر وضعیت بهداشتی محل کارتان وجود دارد؟

- ۱۸ - آیا تأثیرات زیان‌آور ویژه‌ای در محل کارتان وجود دارد که موجب بیماری‌های خاصی در میان کارگران شود؟
- ۱۹ - آیا در محل کارتان ازدحام ماشین‌آلات وجود دارد؟
- ۲۰ - آیا نیروی محرکه، دستگاه‌های انتقال و ماشین‌آلات آن‌قدر ایمنی دارند که از صدمات بدنی به کارگران جلوگیری شود؟
- ۲۱ - سوانح اصلی را که به اندام‌ها و حیات کارگران صدمه می‌زند برحسب تجربه‌ی شخصی‌تان توضیح دهید.
- ۲۲ - اگر در معدن کار می‌کنید، اقدامات پیشگیرانه‌ای را که کارفرمای شما در جهت ایمن‌سازی تهویه و جلوگیری از انفجار و دیگر سوانح خطرناک در نظر گرفته توضیح دهید.
- ۲۳ - اگر در یک کارخانه‌ی شیمیایی، ریخته‌گری، تولید فلزات، یا دیگر صنایع خطرناک کار می‌کنید مشخص کنید که چه اقدامات پیشگیرانه‌ای از طرف کارفرمای شما انجام شده است؟
- ۲۴ - در محل کار شما از کدام وسایل روشنایی، چراغ گازسوز، نفت و غیره، استفاده می‌شود؟
- ۲۵ - آیا در برابر وقوع آتش‌سوزی وسایل ایمنی کافی در محل کارتان وجود دارد؟
- ۲۶ - در صورت بروز سانحه، آیا کارفرمای شما به‌لحاظ قانونی موظف است به فرد آسیب‌دیده و خانواده‌ی او غرامت بدهد؟
- ۲۷ - در صورت پاسخ منفی، آیا او تاکنون به کسی که در حین کار برای ثروتمند شدن او متحمل سانحه شده، غرامت داده است؟
- ۲۸ - آیا کمک‌های اولیه‌ی پزشکی در محل کارتان وجود دارد؟
- ۲۹ - اگر در خانه کار می‌کنید، شرایط اتاق کارتان را توضیح دهید؛ آیا از ابزار یا ماشین‌آلات کوچکی استفاده می‌کنید؟ آیا همسرتان، یا فرد دیگری، بزرگسال یا کودک، مرد یا زن، را به کار می‌گیرید؟ آیا برای یک مشتری خصوصی کار می‌کنید یا برای یک «کارفرما»؟ آیا مستقیماً با او ارتباط دارید یا با واسطه؟

دو

- ۱ - به‌طور معمول روزانه چند ساعت و هر هفته چند روز کار می‌کنید.
- ۲ - تعداد روزهای تعطیل در سال را ذکر کنید.
- ۳ - چه زمان‌های استراحتی در بین کارتان وجود دارد؟
- ۴ - وقت غذا در فواصل منظم و ثابت است یا بی‌قاعده؟
- ۵ - آیا کار در وقت غذا ادامه پیدا می‌کند؟
- ۶ - اگر از نیروی بخار استفاده می‌شود، زمان فعلی شروع و پایان آن را مشخص کنید.
- ۷ - آیا شب‌کاری هم انجام می‌شود؟
- ۸ - ساعات کار کودکان و نوجوانان زیر ۱۶ سال را مشخص کنید.
- ۹ - آیا در طول روز کاری مجموعه‌های مختلفی از کودکان و نوجوانان جایگزین یکدیگر می‌شوند؟
- ۱۰ - آیا مقرراتی برای کار کودکان وجود دارد که دولت اعمال و کارفرماها به‌طور جدی اجرا کنند؟
- ۱۱ - آیا مدرسه‌ای برای کودکان و نوجوانان شاغل در صنعت شما وجود دارد؟ اگر چنین است، چند ساعت در روز کودکان در این مدرسه آموزش می‌بینند؟ به آن‌ها چه چیزی آموخته می‌شود؟
- ۱۲ - در مواردی که کار شبانه‌روز ادامه پیدا می‌کند، کدام نظام شیفت‌بندی - جایگزینی مجموعه‌ای از کارگران با مجموعه‌ی دیگر - به کار می‌رود؟
- ۱۳ - در زمان‌های افزایش تولید، ساعات معمول کاری چه‌قدر طولانی می‌شود؟
- ۱۴ - آیا شست‌وشوی ماشین‌آلات را شمار دیگری از کارگران که به این منظور استخدام شده‌اند انجام می‌دهند یا اپراتورهایی که در طی روز کاری معمول با ماشین‌آلات کار می‌کنند انجام می‌دهند؟
- ۱۵ - در مورد حضور به‌موقع کارگران در سر کار در شروع یک روز کاری یا شروع مجدد کار بعد از ساعت غذا، چه مقررات و جریمه‌های وجود دارد؟
- ۱۶ - روزانه چه‌مدت صرف رفتن شما از خانه به محل کار و بازگشت به خانه می‌شود؟

سه

- ۱- نوع قرارداد شما با کارفرما چه گونه است؟ به صورت روزانه استخدام شده‌اید، هفتگی، ماهانه یا غیره؟
- ۲- شرایط اخراج (یا ترک کار) چیست؟
- ۳- در صورت نقض قرارداد، اگر قصور از طرف کارفرما باشد، چه جرایمی متحمل می‌شود؟
- ۴- اگر قصور از طرف کارگر باشد، چه جرایمی متحمل می‌شود؟
- ۵- اگر شاگردان به کار گرفته می‌شوند، شرایط قرارداد آن‌ها را بیان کنید.
- ۶- کار شما منظم است یا نامنظم؟
- ۷- شاخه‌ی صنعتی که در آن کار می‌کنید، عمدتاً در فصول خاصی انجام می‌شود، یا در شرایط عادی توزیع کم‌وبیش یکسانی در طول سال دارد؟ اگر کار شما محدود به فصولی خاص است، در سایر ایام سال چه گونه گذران زندگی می‌کنید؟
- ۸- آیا دستمزد شما برحسب زمان محاسبه می‌شود یا قطعه‌کاری؟
- ۹- اگر برحسب زمان است، ساعتی است یا روزانه؟
- ۱۰- آیا دستمزد بیش‌تری برای اضافه‌کار پرداخت می‌شود؟ چه قدر؟
- ۱۱- اگر دستمزد شما برحسب قطعه‌کاری پرداخت می‌شود روش تعیین آن را توضیح دهید؛ اگر در صناعی استخدام شده‌اید که حجم کار انجام‌شده برحسب اندازه‌گیری وزن محاسبه می‌شود (مانند معدن زغال‌سنگ) آیا پیش آمده که کارفرمای شما و زبردستان او درباره‌ی پرداخت بخشی از دستمزد شما تقلب کنند؟
- ۱۲- اگر دستمزد شما برحسب قطعه‌کاری است، آیا کیفیت اقلام ساخته‌شده بهانه‌ای برای کاهش متقلبانه از دستمزد است؟
- ۱۳- دستمزد، چه بر اساس زمان و چه بر اساس قطعه‌کاری باشد، در چه شرایطی به شما پرداخت می‌شود؟ به عبارت دیگر، برای کاری که انجام داده‌اید، قبل از دریافت دستمزد، چه مدت طول می‌کشد که از کارفرمای‌تان طلبکار باشید؟ پرداخت بعد از گذشت یک هفته، یک ماه یا فواصل زمانی دیگر انجام می‌شود؟
- ۱۴- آیا چنین تأخیری در پرداخت دستمزد، شما را اغلب مجبور می‌کند به مؤسسات رهنی با نرخ بالای بهره پناه ببرید و خودتان را از چیزهایی که نیاز دارید محروم کنید، یا از مغازه‌داران خرید نسبه

بکنید و بدین ترتیب قربانی آن‌ها بشوید؟ آیا از مواردی اطلاع دارید که کارگران به سبب شکست یا ورشکستگی کارفرمایان‌شان دستمزد نگرفته باشند؟

۱۵ - آیا دستمزدها مستقیم توسط کارفرما پرداخت می‌شود یا توسط کارگزارانش، مثل پیمانکار و غیره؟

۱۶. اگر دستمزدتان را پیمانکار یا دیگر اشخاص واسطه پرداخت می‌کنند، شرایط آن را در قرارداد توضیح دهید.

۱۷. مبلغ دستمزد روزانه و هفتگی خود را ذکر کنید.

۱۸. دستمزد زنان و کودکان همکاران در همان کارگاه را ذکر کنید.

۱۹. بالاترین و پایین‌ترین دستمزد روزانه را در طول ماه گذشته ذکر کنید.

۲۰. بالاترین و پایین‌ترین دستمزد قطعه‌کاری را در طول ماه گذشته ذکر کنید.

۲۱. دستمزد خودتان در همان مدت را مشخص کنید و اگر خانواده دارید، دستمزدهای همسر و فرزندان‌تان را هم ذکر کنید.

۲۲. آیا دستمزد به‌طور کامل به‌شکل پولی پرداخت می‌شود یا بخشی از آن به شکل‌های دیگر؟

۲۳. اگر مسکن‌تان را از کارفرمای‌تان اجاره کرده‌اید، شرایط آن را توضیح دهید. آیا اجاره را از دستمزدتان کسر می‌کند؟

۲۴. قیمت کالاهای ضروری خود را ذکر کنید، از قبیل:

الف- میزان اجاره‌خانه و شرایط اجاره‌نامه؛ تعداد اتاق‌ها؛ تعداد افرادی که در آن زندگی می‌کنند؛ تعمیرات و حق بیمه؛ خرید و تعمیر اسباب‌خانه؛ گرمایش، روشنایی، آب و غیره

ب- تغذیه: نان، گوشت، سبزیجات (سیب‌زمینی و غیره)؛ محصولات لبنی، تخم‌مرغ، ماهی، کره، روغن، گوشت خوک، شکر، نمک، ادویه‌جات، قهوه، چایی، عرق کاسنی، آبجو، شراب سیب، شراب قرمز، تنباکو و غیره.

ج- پوشاک (برای بزرگسالان و کودکان)؛ شست‌وشو، مواد بهداشتی، حمام، صابون و غیره.

د- هزینه‌های مختلف از قبیل پست، اقساط وام و پرداخت اقلام نسبه؛ هزینه‌ی آموزش کودکان در مدرسه، هزینه‌ی کارآموزی، خرید مجلات، کتاب، و غیره؛ سهم انجمن‌های همیاری، صندوق اعتصاب، انجمن‌ها، اتحادیه‌های کارگری و غیره.

ه- هزینه‌های احتمالی مرتبط با وظایف‌تان (اگر چنین هزینه‌هایی متحمل می‌شوید)

۲۵. تلاش کنید حساب درآمد هفتگی و سالانه‌ی خود (و در صورت داشتن خانواده، درآمد خانواده) و هزینه‌های هفتگی و سالانه را به شکل بودجه طبقه‌بندی کنید.
۲۶. آیا برحسب تجربه‌ی شخصی‌تان ملاحظه کرده‌اید که هزینه‌های مایحتاج زندگی (مثل اجاره‌خانه، قیمت غذا و غیره) از دستمزدتان به میزان بیش‌تری افزایش یافته باشد؟
۲۷. تغییرات در سطح دستمزد را تا آن‌جا که به خاطر می‌آورید ذکر کنید.
۲۸. میزان سقوط دستمزد را در دوران رکود یا بحران ذکر کنید.
۲۹. میزان افزایش دستمزد را در دوران به‌اصطلاح رونق مشخص کنید.
۳۰. تعلیق کار به‌علت تغییر در روش انجام کار، و بحران‌های جزئی یا کلی به‌وجودآمده را توضیح دهید.
۳۱. تغییرات در قیمت اقلامی را که تولید می‌کنید یا خدماتی را که ارائه می‌دهید در مقایسه با *تغییرات هم‌زمان* در دستمزدتان توضیح دهید.
۳۲. آیا در تجربه‌ی کاری شما، کارگری به سبب ورود ماشین‌آلات یا دیگر پیشرفت‌ها کار خود را از دست داده است؟
۳۳. آیا همراه با پیشرفت ماشین‌آلات و قدرت تولیدی کارگران، شدت و مدت زمان کار افزایش یافته است یا کاهش؟
۳۴. آیا اطلاع دارید که هیچ‌گونه افزایش دستمزدی در نتیجه‌ی بهبود تولید صورت گرفته باشد.
۳۵. آیا تاکنون نمونه‌ای را دیده‌اید که یک کارگر معمولی در ۵۰ سالگی قادر به بازنشستگی و ادامه‌ی زندگی با پولی باشد که در نقش کارگر مزدبگیر به دست آورده است؟
۳۶. در شاخه‌ی صنعتی شما، یک کارگر با سلامتی متوسط چند سال می‌تواند به کار ادامه دهد؟

چهار

- ۱- آیا در صنفی شما اتحادیه‌های کارگری وجود دارند؟ چه گونه مدیریت می‌شوند؟
- ۲- بنا به تجربه‌ی شخصی شما، چه تعداد اعتصاب در صنف‌تان رخ داده است؟
- ۳- این اعتصاب‌ها چه مدت طول کشیدند؟
- ۴- در یک بخش صورت گرفته یا سراسری بودند؟
- ۵- هدف آن‌ها افزایش دستمزد بود یا مقاومت در مقابل کاهش آن؟ یا مربوط به طول ساعات کار یا انگیزه‌های دیگر بود؟
- ۶- نتیجه‌ی آن‌ها چه بود؟
- ۷- آیا صنف شما از اعتصابات کارگران صنف‌های دیگر حمایت می‌کند؟
- ۸- قواعد و جریمه‌های برهم‌زدن صنف را که کارفرمای‌تان برای مدیریت کارگران مزدبگیرش برقرار کرده بیان کنید.
- ۹- آیا همدستی بین کارفرمایان برای تحمیل کاهش دستمزد، افزایش ساعات کار، مداخله در اعتصابات، و کلاً برای تحمیل خواسته‌هایشان بر طبقه‌ی کارگر وجود دارد؟
- ۱۰- آیا برحسب تجربه‌ی شما، دولت تاکنون از قدرت حکومتی برای کمک به کارفرمایان علیه کارگران سوءاستفاده کرده است؟
- ۱۱- آیا برحسب تجربه‌ی شما، هیچ‌گاه همین دولت برای حمایت از کارگران علیه دست‌درازی‌ها و تبنی‌های غیرقانونی کارفرمایان مداخله کرده است؟
- ۱۲- آیا همین دولت قوانین کارخانه را - تا جایی که وجود دارد- علیه کارفرمایان اجرا کرده است؟ آیا بازرسان دولتی - در صورت وجود - وظایف خود را با دقت کافی انجام می‌دهند؟
- ۱۳- آیا در کارگاه یا صنف شما، انجمن‌های همیاری و مساعدت در مواردی مثل تصادف، بیماری، مرگ، ناتوانی موقت برای انجام کار، پیری و غیره وجود دارد؟
- ۱۴- عضویت در چنین انجمن‌هایی داطلبانه است یا اجباری؟ آیا منابع مالی آن‌ها منحصراً در اختیار کارگران است؟
- ۱۵- اگر مشارکت در این صندوق‌ها اجباری و تحت کنترل کارفرماست، آیا او این سهم را از حقوق کارگران کسر می‌کند؛ آیا به ازای آن بهره می‌پردازد؛ آیا اقساط پرداخت‌شده بعد از ترک کار به کارگر بازگردانده می‌شود؟

۱۶- مؤسسه‌های تعاونی کارگری در بخش صنعت شما وجود دارد؟ چه‌گونه مدیریت می‌شوند؟ آیا، شبیه

آنچه سرمایه‌داران انجام می‌دهند، از کارگران مزدبگیری خارج از کارخانه استفاده می‌کنند؟

۱۷- آیا در صنف شما کارگاه‌هایی وجود دارد که بخشی از حق‌الزحمه‌ی کارگران را تحت‌عنوان مزد و بخش

دیگر را به صورت به‌اصطلاح سهم از سود کارفرما پرداخت کنند؟ مجموع درآمد این کارگران را با

کارگران سایر جاهایی که چنین به‌اصطلاح شراکتی وجود ندارد مقایسه کنید. تعهدات کارگرانی را که

تحت چنین نظامی قرار دارند توضیح دهید. آیا آن‌ها می‌توانند در اعتصابات و اعتراضات شرکت کنند یا

فقط مجازند «گماشته»ی فرمانبردار کارفرمای خود باشند؟

۱۸- وضعیت عمومی جسمانی، ذهنی و اخلاقی کارگران مرد و زن در صنف شما چه‌گونه است؟

در نیمه‌ی نخست آوریل ۱۸۸۰، مارکس به درخواست بنوا مالمو، ناشر نشریه‌ی فرانسوی «بررسی سوسیالیستی»

پرسش‌نامه‌ی حاضر را تدوین کرد.^۴ این پرسش‌نامه در بیستم آوریل همان سال با نام مستعار منتشر شد و

علاوه بر آن به صورت جزوه‌ای مستقل (با شمارگان ۲۵ هزار نسخه) در سرتاسر فرانسه توزیع شد.

این پرسش‌نامه، هستی‌شناسی نقادانه‌ی کارل مارکس را به روشی انضمامی به تصویر می‌کشد.

^۴ ویرایش فرانسوی پرسش‌نامه، مبنای ترجمه‌های ایتالیایی، لهستانی و هلندی است.

نخستین انتشار متن انگلیسی «پرسش‌نامه» به صورت یک جزوه در مأخذ زیر بود:

A Workers' Enquiry. By Karl Marx, London, Communist Party of Gr. Britain [1926]

نسخه‌ی مورد استفاده برای ترجمه‌ی فارسی آن که بر اساس نسخه‌ی دست‌نویس مارکس به انگلیسی، که بخشی از آن به فرانسوی

است، منتشر شده جلد بیست و چهارم مجموعه آثار مارکس و انگلس، (ص. ۳۲۸) است.